

Międzynarodowy Plan Działań w Kwestii Starzenia Sie Społeczeństw

A. Tło demograficzne

Dopiero w ostatnich dziesięcioleciach poszczególne państwa i cała międzynarodowa wspólnota zaczęły zwracać uwagę na społeczne, ekonomiczne, polityczne i naukowe kwestie związane ze zjawiskiem starzenia się społeczeństw. Przedtem, mimo iż ludzie również dożywali sędziwego wieku, ich liczba i udział w ogólnej populacji nie był wysoki. Tymczasem, wiek dwudziesty przyniósł w wielu częściach świata znacznie lepszy poziom opieki okołoporodowej i spadek śmiertelności niemowląt, zmniejszenie wskaźnika urodzin, poprawę standardów żywienia, zwiększenie zasięgu podstawowej ochrony zdrowia oraz eliminację wielu chorób zakaźnych. Wszystkie te czynniki spowodowały wzrost populacji i procentowego udziału osób dożywających zaawansowanego wieku.

Według szacunków ONZ, w 1950 roku ludność świata w wieku 60 lat i powyżej liczyła około 200 milionów osób. Do 1975 roku ich liczba wzrosła do 350 milionów. Prognozy mówią zaś o tym, że w 2000 roku skala populacji tej grupy ludności sięgnie 590 milionów, natomiast liczba 1,1 miliarda zostanie przekroczona już 25 lat później. Innymi słowy, liczebność osób starszych na świecie wzrośnie od 1975 roku o 224%. W tym samym okresie, ludność całego globu ma wzrosnąć od 4,1 miliarda do 8,2 miliarda, czyli o 102%. Tak więc, za 25 lat odsetek osób starszych wyniesie 13,7% całej populacji światowej.

Warto przy tym zauważyć, że w 1975 roku w krajach rozwijających się mieszkała zaledwie połowa (52%) osób w wieku 60 lat i powyżej. Do 2000 roku, dzięki różnej dynamice wzrostu tej populacji, na kraje rozwijające się przypadnie ponad 60% ludzi w tym wieku. Jednocześnie, prognozy wskazują, że w ciągu następnych 25 lat te proporcje wzrosną do 75%.

Wzrostowi liczebności i udziału populacji towarzyszą zmiany w strukturze wiekowej społeczeństw. Wraz ze spadkiem udziału dzieci w ogólnej populacji, rośnie odsetek osób starszych. ONZ przewiduje, że w krajach rozwijających się odsetek dzieci i młodzieży poniżej 15 lat zmaleje z około 41% w 1975 roku do 33% w 2000 roku i 26% w 2025 roku. W tej samej grupie państw, odsetek osób w wieku 60 lat i powyżej powinien wzrosnąć z 6% w 1975 roku do 7% w 2000 roku i 12% w 2025 roku, osiągając tym samym poziom notowany w krajach rozwiniętych w latach 50-tych. W krajach rozwiniętych proporcje osób poniżej 15 roku w stosunku do całej populacji spadną z 25% w 1975 roku do 21% w 2000 roku i 20% w roku 2025, natomiast grupa ludności w wieku 60 lat i powyżej zwiększy swój udział w ludności ogółem z 15% w 1975 roku do 18% w 2000 roku i 23% w 2025 roku. Należy jednak podkreślić, że są to średnie wielkości dla rozległych obszarów i należy oczekiwać sporych różnic tych wskaźników pomiędzy państwami i w skali poszczególnych państw.

Jak wskazują tablice długości życia, wzrost prognozowanej długości życia od narodzin może spowodować w krajach rozwijających się wydłużenie dalszego trwania życia w wieku 60 lat o około jeden rok w okresie od 1975 do 2025 roku. W krajach rozwiniętych taki wzrost równałby się około 2,5 lat. W ten sposób mężczyźni w wieku 60 lat mogą oczekiwać, że do 2025 roku ich średnia długość życia wzrośnie o ponad 17 lat w krajach rozwiniętych i ponad 16 lat w krajach rozwijających się. Wśród kobiet ten wzrost wyniósłby, odpowiednio, 21 i 18 lat.

Należy zwrócić uwagę, że w razie utrzymania się bieżących trendów w krajach rozwiniętych się, wskaźnik płci (czyli ilość mężczyzn przypadający na 100 kobiet) ulegnie tylko nieznacznej poprawie. Dla przykładu, z poziomu 74 dla grupy 60-69 lat w 1975 roku wskaźnik ten powinien wzrosnąć do 78 w roku 2025, przy wzroście z 41 do 53 dla grupy w wieku powyżej 80 lat. W krajach rozwijających się, w roku 2025 powyższy wskaźnik sięgnie 94 wobec 96 dla w grupie 60-69 lat, oraz 73 wobec 78 w grupie powyżej 80 lat. W ten sposób w większości przypadków kobiety będą nadal stanowić przeważającą część populacji osób starszych. Różnice płciowe w sferze długości życia mogą mieć pewien wpływ na politykę mieszkaniową, dochody, ochronę zdrowia i inne systemy wsparcia.

Kolejnym znaczącym aspektem jest różnica w populacji seniorów pomiędzy terenami zurbanizowanymi i wiejskimi. W krajach rozwiniętych, w 1975 roku 2/3 osób starszych żyło w miastach. Do 2000 roku ten ich odsetek powinien wzrosnąć do 75%. Tymczasem, w krajach rozwijających się 75% populacji seniorów zamieszkiwało tereny wiejskie. Można się jednak spodziewać znacznego wzrostu populacji osób starszych w miastach. Do 2000 roku ta grupa seniorów w krajach rozwijających się powinna stanowić ponad 40%. Na powyższe tendencje mogą mieć wpływ także ruchy migracyjne.